

Toekomstperspectief jongeren met chronische aandoening vraagt om perspectief op de arbeidsmarkt

Ruim 700.000 jongeren (tot 25 jaar) in Nederland groeien op met een chronische aandoening, waarvoor zij intensieve zorg of begeleiding nodig hebben. Jongeren die het liefst zo min mogelijk bezig zijn met hun aandoening, en zich net als hun gezonde leeftijdsgenoten, willen richten op andere zaken. Voor hen is het echter een stuk lastiger hun talenten te ontplooien en hun eigen weg te vinden in relaties, sport, school en werk. Op de arbeidsmarkt ondervinden jongeren met een chronische aandoening nog veel problemen, die hen belemmeren de juiste baan te vinden of aan het werk te blijven. In de groep jongeren van 20-25 jaar zonder beperking werkt bijvoorbeeld 51%, terwijl dit bij jongeren met een beperking slechts 42% is. Jongeren met een chronische aandoening willen graag aan de slag en hebben de arbeidsmarkt veel te bieden. Door in te zetten op de mogelijkheden en kansen die zij hebben en de belemmeringen weg te nemen, groeit ook hun toekomstperspectief en kunnen zij hun talenten inzetten op de arbeidsmarkt.

Wij, het Jongerenpanel Zorg én Perspectief van FNO zijn 19 jongeren met verschillende chronische aandoeningen (zoals reuma, Cerebrale Parese en taaislijmziekte). Als Jongerenpanel zetten wij ons in om het verschil in maatschappelijk perspectief te verkleinen tussen jongeren met een chronische aandoening en hun gezonde leeftijdsgenoten. Wij krijgen veel signalen dat door veranderingen in de Wajong en de komst van de Participatiewet jongeren onduidelijkheid ervaren over welke ondersteuning ze kunnen krijgen. Bovendien worden erg grote verschillen tussen gemeenten ervaren. De onzekerheid over hun financiële toekomst en gebrek aan prikkels binnen de huidige regels om te werken maakt dat jongeren zich belemmerd voelen de stap naar de arbeidsmarkt te maken. Verder ervaren veel jongeren, met name hoogopgeleide jongeren, dat door gebrekkige informatievoorziening een goede aansluiting mist tussen school en werk. Het Jongerenpanel pleit dan ook voor duidelijkheid over de gevolgen van de veranderingen in de Wajong, een arbeidsmarkt die motiveert en waarin werk loont en dialoog tussen onderwijsinstellingen, bedrijven en de politiek over de verbetering van de aansluiting tussen school en werk.

Onzekerheid over toekomst door veranderingen in de Wajong

Door de verandering van de Wajong en door invoering van de Participatiewet in 2015, is voor jongeren met een chronische aandoening veel veranderd. Zo kan een aanzienlijk kleiner aantal jongeren een beroep doen op de Wajong. De instroom van het aantal Wajongers daalde bij jongeren onder de 20 jaar bijvoorbeeld van bijna 16.000 (eind 2014) naar ruim 7.000 (begin 2016). Sommige jongeren vallen bijvoorbeeld nog onder de Wajong 2010 en anderen onder de Wajong 2015. Bij Wajong 2010 krijgen jongeren de mogelijkheid om naast de Wajong te werken en tot een bepaald maximumbedrag bij te verdienen. Jongeren die na 2015 hun Wajong aanvragen, mogen alleen aanspraak maken op de Wajong als zij nu en in de toekomst geen enkele mogelijkheid hebben om te werken. Omdat veel jongeren wel graag willen en soms ook periodes kunnen werken, kunnen zij geen aanspraak meer maken op de uitkering. Zij zijn afhankelijk geworden van de ondersteuning van de gemeente waarin zij wonen.

Maak gevolgen wetswijziging Wajong in 2015 inzichtelijk

De verschillen tussen jongeren in de Wajong 2010 en de Wajong 2015 en in beleid tussen gemeenten zorgen voor versnippering van regels en tot onduidelijkheid bij de jongeren over waar zij recht op hebben en waar zij hulp kunnen vragen. Dit leidt bij veel jongeren tot de angst hun Wajong te verliezen en scheidt onzekerheid over hun (financiële) toekomst. Het Jongerenpanel vraagt dan ook om de regels voor de jongeren inzichtelijk te maken en in kaart te brengen wat de gevolgen van de veranderingen zijn voor jongeren met een chronische aandoening. Op basis van cijfers hoe de jongeren er daadwerkelijk voorstaan sinds de wetswijziging, de verschillen tussen de oude en nieuwe regeling en tussen gemeenten,

kunnen knelpunten en mogelijkheden worden geïnventariseerd. Zo kunnen er stappen gezet worden om maatschappelijke participatie van jongeren te bevorderen en verschillen tussen gemeenten te verkleinen.

Geen financiële prikkels op de arbeidsmarkt

Jongeren met een chronische aandoening willen, net als hun gezonde leeftijdsgenoten, aan de slag met een baan waarin zij hun talenten kunnen inzetten. De huidige Wajong prikkelt de jongeren echter niet om te gaan werken bij een bedrijf of een eigen bedrijfje te starten. Jongeren met een chronische aandoening kunnen niet altijd voltijd werken. Soms kunnen zij deeltijd werken of kunnen ze enkel korte periodes achter elkaar werken. Wanneer de jongeren een eigen bedrijfje willen starten, kunnen ze daarom vaak alleen deeltijd ZZP'er zijn. Dat maakt dat een verzekering afsluiten onbetaalbaar voor hen is.

Zodra de jongeren gaan werken, verliezen ze bovendien hun recht op de Wajong en moeten zij zich beroepen op arbeidsongeschiktheidsverzekeringen. Het loon is daarbij vaak gebaseerd op hun laatstverdiende loon, wat vaak bij jongeren met een chronische aandoening te laag is door deeltijd werk. Dit betekent voor veel jongeren dat zij onder het sociaal minimum terecht komen en bijstand moeten aanvragen. Als zij echter extra willen bijverdienen of meer willen werken, blijkt uit de praktijk dat de jongeren er financieel niet op vooruit gaan omdat zij het geld weer inleveren door een lagere bijstand. Daarnaast kunnen de jongeren, als het werk hen toch niet meer lukt, niet meer terugstromen in de Wajong en zal hun salaris dus ook altijd rondom het minimum blijven. Uit onzekerheid of zij het werk wel vol kunnen houden in de toekomst, zullen jongeren eerder voor zekerheid binnen de Wajong kiezen dan de stap naar de arbeidsmarkt riskeren.

Maak werken lonend

Zowel de Wajong als de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen bieden daarmee geen prikkel voor de jongeren waardoor zij gemotiveerd raken de arbeidsmarkt te betreden óf meer te werken. Oftewel, werken loont niet! Als Jongerenpanel willen wij dat hier verandering in komt, zodat ook jongeren met een chronische aandoening optimaal hun talenten kunnen inzetten. Tijdelijk arbeidsvermogen mag niet de kans op Wajong in de toekomst ontnemen. Ook zou er een mogelijkheid moeten zijn om tot een bepaald maximum te kunnen bijverdienen binnen de Wajong en de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, waardoor werken ook daadwerkelijk loont.

Minder baankansen door gebrekkige informatie

Werken en volwaardig meedraaien in de maatschappij is voor alle jongeren belangrijk. Toch is het voor jongeren met een chronische aandoening soms lastig om een baan te vinden, doordat zij zich minder hebben kunnen voorbereiden op de arbeidsmarkt, dan hun leeftijdsgenoten. Gebrek aan energie is bijvoorbeeld bij hen vaak een reden om geen bijbaantje te nemen. Ook het vinden van een goede stageplaats waar je ervaring op kunt doen blijkt in de praktijk vaak lastig. Terwijl juist werkervaring belangrijk is bij het vinden van een baan. Ook zijn bedrijven vaak terughoudend bij het aannemen van jongeren met een chronische aandoening omdat zij onvoldoende weten wat de mogelijkheden en kansen zijn.

Creëer informatiestroom bij onderwijsinstellingen en bedrijven.

In de aansluiting van onderwijs naar werk kunnen onderwijsinstellingen en bedrijven een belangrijke rol spelen. Wij vragen dan ook dat scholen aangesproken worden op de mogelijkheden die zij jongeren kunnen bieden. Zij kunnen bijvoorbeeld de jongeren wijzen op instanties die hen helpen een baan te vinden of jongeren ondersteunen bij passende stageplekken. Dit vraagt echter flexibiliteit. Waar de meeste studenten in een korte tijd voltijd stage lopen, kunnen jongeren met een chronische aandoening vaak niet zo veel uren werken in een week. De mogelijkheid om een langere tijd deeltijd stage te lopen

zou de jongeren veel meer mogelijkheden bieden om ook daadwerkelijk de werkervaring op te doen die zij nodig hebben bij het vinden van een baan.

Veel werkgevers moeten verder elke keer opnieuw het wiel uitvinden bij het creëren van een goede werkplek voor jongeren met een chronische aandoening. Het instrument van de no-risk polis is bij werkgevers en jongeren nog onvoldoende bekend en zou eigenlijk voor een bredere groep moeten gelden. Goede informatie over de mogelijkheden biedt bedrijven de kans om ook deze veelbelovende jongeren aan te nemen, die soms net wat extra ondersteuning nodig hebben. Zeker hoogopgeleide jongeren ondervinden problemen bij de aansluiting op de arbeidsmarkt binnen de huidige Participatiewet. Het Jongerenpanel gaat dan ook graag in gesprek om met de politiek, het onderwijsveld en het bedrijfsleven om te inventariseren wat het onderwijs, het bedrijfsleven én de jongeren nodig hebben om de aansluiting van onderwijs naar werk te verbeteren.

Kortom

Door inzichtelijk te maken wat de gevolgen zijn van de veranderingen in de Wajong voor jongeren met een chronische aandoening kunnen er stappen gemaakt worden om de maatschappelijke participatie van jongeren te bevorderen, werken te laten lonen en de aansluiting tussen school en werk te optimaliseren. Op deze manier hebben ook jongeren met een chronische aandoening alle kansen om zich optimaal te ontwikkelen en hun talenten in te zetten op de arbeidsmarkt.